

celotne pesmi, deloma pa tudi odlomki različnih zbiralcev. Pri vsaki pesmi je zabeležen kraj ali mesto, kjer se je pesem pevala, in ime zbiralca ali vir, katerega je urednik porabil. Želeti bi tudi bilo, da bi bil dodan mal slovarček manj znanih besed tudi za Hrvate. H koncu je še pristavljen popis zbiralcev in mest ali krajev, kjer so se pesmi pevale.

Res častitati moramo „Matici Hrvatski“ za veliki uspeh pri tem delu. Pa obžalovati moramo tudi, zakaj se ni ozirala pri tako imenitnem junaku tudi na druge vire in podala nam tako celotno in kritično delo o „Kraljeviću Marku“. Ako bi „Matica Hrvatska“ navédla vse nahajajoče se kajkavske, čakavske in štokavske pesmi o tem junaku, imeli bi Jugoslovani največji in najlepši pesmotvor, katerega premora narodna poezija; in tako bi tudi Jugoslovani, kakor imajo Grki svojo Iliado in Odisejo, Španci svojega Cida, Nemci svoj Nibelungenlied, Rusi boj Igora proti Polovcom, imeli svoj junaški epos o kraljeviću Marku.

Slišimo, kaj o tem pravi Bodjanski! „Mi smo uverjeni, da bi človek s pravim pesniškim občutjem in bistrim duhom iz po priliki nabranih zgodovinskih pesmij Srbov in tudi Malorusov lahko sestavil sistematično celo, kakoršno nam kaže Iliada, da bi mogel tedaj sestaviti svojo slovansko Iliado. Za predmet Iliade bi mogel služiti boj Srbov s Turki za neodvisnost, predmet Iliade Ukrajinske slični boj Kozakov s Poljaki; početek prve bi bila nesrečna bitka na Kosovem polju, druge pa bitka pri Pjatkji (ali pak umor Piodkova, drugače Serpjaga imenovane, u Levovu); iz rodbinskih virov bi se mogla napraviti slovanska Odiseja.“

Kraljevića Marka ne popevajo samo Srbi, nego tudi Hrvati, Bolgarji, Slovenci in Albanezi, in gledé na to ni narodni junak samo Srbov, ampak tudi drugih na balkanskem polotoku bivaajočih Slovanov.

Sicer pa mora vsakdo reči o tem velikem delu, da je prekrasna knjiga, prava častna knjiga za hrvaški narod.

O. H. Šalamun.

*Spomenica petdesetgodišnjice Hercegovske Franjevačke Redodržave.* — Uredio o. fra Radoslav Glavaš, franjevac. Mostar 1897. Veliki 8°. Str. 222, knjižara Pacher i Kisić. Cena 1 gld. 50 kr. Dobiva se pri gospodu pisatelju. — L. 1896. ostane v spominu in v zgodovini hercegovskih katoličanov zaznamovano z neizbrisnimi črkami. Oo. franjevci so namreč slavili petdesetletnico, kar imajo samostalno provincijo — prej so bili združeni z bosansko — in sicer dné 22. in 23. mal. srp. na Širokembregu, 26. malega srpana pa v Mostaru.

Imenovana slovesnost pa ni bila le „franjevačka“, temveč „narodna“, zakaj trditi se sme, da so se te

slovesnosti udeležili vsi katoličani v Hercegovini, ako ne osebno, vsaj gotovo v duhu. Komur je znano, da so bili oo. franjevci vernemu ljudstvu dolgo dobo 400 let, v kateri je zdihovalo pod težkim jarmom krutega osmanskega samosilnika, kot uboga, od vsega zapuščena in vseh človeških pravic oropana „raja“: jedini učitelji, branitelji, dobrotniki in tolažniki v dušnih i telesnih potrebah, ki so mu vzdržavali in oživljali vero v Boga, vplivali in netili upanje v boljšo bodočnost, ki so delili z ljudstvom „kruh in solze“, ž njim se bojevali (zoper nasilnika) za „križ sveti i slobodu zlatnu“, on bo lahko umel neomejeno udanost in nepopisno ljubezen te „raje“ do franjevcev.

Zato je prihitelo ljudstvo tudi v velikem številu iz cele Hercegovine na Širokibreg in v Mostar, da bi se sedaj, ko mu je prisvetila vsaj zarja svobode in malo prosteje diše, s svojimi ljubljenimi franjevci radovalo, kakor je prej ž njimi plakalo.

Knjiga je krasno opremljena, tako, da je dostojna „spomenica“ petdesetletnice. Krasi jo sedem slik: odkritje spomenika na Širokembregu, udeleženci slavnosti, samostan v Mostaru, škofje: Barišić, Kraljević i Buconjić i redovnik Bakula.

Za uvod ima dva „pripjeva k jubilarnoj proslavi“. Nato pa nam o. Radoslav kaj spretno riše: od str. 19—59 kratek „osvrt na osnutak hercegovske redodržave“, od str. 59—63 „hercegovski fr. čuvodržavnici“ od l. 1852.—1896. (vseh je 12, med njimi sedanji škof Buconjić), od str. 65—96 franj. samostani v Hercegovini (Širokibreg, Mostar i Humac), od str. 97—110 fr. župnije, ustanovljene od l. 1844. do 1896. (vseh je 22 s približno 100.000 katoličanov).

Nato sledi od str. 112—158 petnajst životopisov najzaslužnejših redovnikov (med temi treh škofov: Barišić, Kraljević i Buconjić) in književno delovanje franjevcev v zadnjih 50 letih od str. 159.—167. Prostor od strani 167—222. pa zavzema jako mi-kaven opis proslave 50 letnice na Širokembregu in v Mostaru.

To je kratek posnetek krasne „Spomenice“, katera je na čast prezasluznemu redu, gospodu pisatelju kakor tudi tiskarni. Mi Slovenci bi pač želeli, da bi bil „osvrt na osnutak fr. redodržave“ malo bolj obširen, ker nas zanima, kako se je našim bratom po krvi in veri v preteklosti godilo. Sicer pa „kar še ni, še lahko se zgodi“. Velecenjeni gospod pisatelj še lahko zastavi svoje spretno pero, da nam podá nekako zgodovino „katoliške „raje“ v Hercegovini (znabiti tudi v Bosni).

Izobraženi Slovenci bodo „Spomenico“ z zanimanjem čitali; ako se zgodi, sem dosegel namen teh vrstic.

R. M.